

Rinze Ijbema - Jesaja 44, 1-8.

[1] Het is grappig, hoe je als baby nooit blanco geboren wordt. Je zou denken: een heel nieuw begin, een baby die er eerst nog niet was, wat draagt die nou met zich mee? Niks toch zeker! Maar het tegendeel is waar. Je krijgt de achternaam van je vader of moeder en dat alleen stempelt je al. Je krijgt een naam mee die uit de familie komt of die papa en mama mooi vinden en daar moet je het je leven lang mee doen – tenzij je liever Christina heet dan Marijke, natuurlijk, dan kun je het veranderen. Bovendien word je geboren in een gezin, in een familie met een heel netwerk van geschiedenis, oude verhalen, anekdotes, gekke gewoonten. Grappig. En soms ook niet grappig. Want er kan genoeg in je familiegeschiedenis zitten dat een hypotheek is, een last, een oude ruzie, een duel. Je hebt er niet om gevraagd, maar je sleept het wel mee.

[2] Ik denk dat een geboorte een goede gelegenheid is om je familie verhalen nog eens op te halen, de mooie verhalen en de rotmomenten. En dan niet als een vloek, een noodlot, maar als kader waarin jij je leven mag invullen. En natuurlijk ben jij nieuw en vanzelf ben je uniek. Maar het kan geen kwaad om ook als gezin eens terug te kijken: dit is wie we waren, hier kwamen we vandaan, welke opdrachten en welke kansen krijg jij mee? En ik wil in deze doopdienst de gelegenheid gebruiken om samen nog eens wat verder terug te kijken. We zitten hier in de kerk – dan kun je nagaan wat voor familie verhalen dat oplevert. Hier hoor je bij het gezin van God. Wat voor opdrachten en kansen geeft je dat? En, nog iets breder, we zijn als mensen samen ook één grote familie. Welke verhalen vertellen we elkaar? Ik weet er wel eentje. ‘Nu dan, luister.’ **[3]**

1. ‘Nu dan, luister, Jakob, mijn dienaar, Israël, dat ik heb uitgekozen.’ **[4]** Goede kans dat je nu afhaakt, natuurlijk. Familie verhalen over een duel van een oude oom, daar wil je wel naar luisteren. Maar als ik meteen met vergeelde foto’s uit de oude doos kom aanzetten, dan maak ik het niet interessanter voor je... Opa vertelt... Goed, dan vraag ik je toch om even te luisteren, om even welwillend te zijn. In de kerk ben je een familie met een stamboom die ver teruggaat. Maar als het wel je stamboom is, wie weet wat je ontdekt als je luistert naar de verhalen van vroeger. Dus doe me een plezier en luister mee. Het kost je een kwartiertje en je kunt altijd achteraf concluderen dat het aan jou niet besteed was. Maar doe ook jezelf een plezier en luister eerst mee.

[5] ‘Dit zegt de Heer, die jou gemaakt heeft en al in de moederschoot gevormd, en die je terzijde staat.’ Vader Jakob was er een van een tweeling, de twee broers Jakob en Esau. Die twee waren de

kinderen van Isaak en Rebekka, Isaak was er één van Abraham en Sara, en geloof me: in elk van die namen zit een verhaal. Maar nu kijken we naar Jakob en we gaan terug naar toen hij werd geboren. Dat was me wat. Hij was de jongste en Esau de oudste, maar hoe ze geboren werden was tekenend voor hoe het verder ging: het handje van Jakob hield de hak van Esau vast – het duel tussen die twee was toen al begonnen. Maar de ontdekking van zijn leven was dat Jakob niet de dienst uitmaakte in zijn eigen levensverhaal, maar God. Want God koos hem uit.

[6] Nou kan dat uitkiezen dubbelzinnig overkomen. Uitkiezen? Het heeft zomaar de negatieve klank van voortrekken – en dat moet je natuurlijk niet doen, binnen een gezin. Het heeft ook zomaar de negatieve klank van dat je beter bent, een beetje elitair ofzo. De uitverkorene. En ook nog: als je de één uitkiest, dan dump je de ander. Hoe aardig is dat? Maar daar tegenover staat een andere boodschap. Ons familieverhaal is ooit begonnen of opnieuw begonnen met een God die zegt dat Hij ervoor kiest om zich aan een mens te verbinden. Als het verhaal verder gaat ontdek je vanzelf dat het geen voortrekken is en dat het er niet om gaat dat die Jakob beter is ofzo en dat het er ook niet om gaat om anderen aan hun lot over te laten. En dan blijft staan dat ons verhaal begint met een God die een mens, Jakob, onze vader, geroepen heeft en zich aan hem verbindt. Wat is dat voor God?

Wat is dat voor God? In elk geval: dat is onze God. Zo vader, zo volk. Zoals God zich aan vader Jakob verbindt, zo verbindt hij zich aan de kinderen van Jakob, het volk Israël. Wat God met Jakob doet, staat model voor wat God met Israël doet. En dit is de grap: wat deze God met Israël doet, staat model voor wat deze God met alle mensen doet. En wat God met alle mensen doet gaat over wat God met jou doet. Ik kom daar zo nog even op terug, maar als je door de foto's van vroeger van Israël bladert, dan blader je door je eigen familiealbum, dat gaat over jou. Zelfs in Jesaja 44 staat het al expres naast elkaar, in vers 2 'de Heer, die jou [Jakob] gemaakt heeft', naast vers 7 'de dag dat ik de mensheid schiep.' Dit klinkt misschien wat ingewikkeld, maar je kunt het simpel zeggen: Jakobs verhaal, de geschiedenis van Israël, het is het kader van jouw verhaal.

[7] Even terzijde, voor de hobbyisten onder ons die het leuk vinden om een beetje te puzzelen op de Bijbel, twee krenten in de pap. De eerste: 'Dit zegt de Heer, die je terzijde staat.' Daar zit een dubbele bodem in. In het begin van de Bijbel hoor je hoe God Adam maakte, maar Adam was alleen en Adam was niet oké. Toen gaf God hem Eva, een vrouw, om hem terzijde te staan. Hele generaties mannen hebben dat uitgelegd als dat hun vrouw een soort hulpje is. Foutje. Als de verhouding in een relatie is dat een vrouw haar man terzijde staat, dan moet je dat vergelijken met God, die zijn mensen terzijde staat.

[8] En krent twee: wat is dat voor gekke naam, 'Je-su-run'? Oké: het woord lijkt een beetje op Israël en het is ook gewoon een naam voor Israël, maar wel een naam met een betekenis. Één betekenis is, dat het een verkleinwoord is, en dus een soort koosnaam: 'schatje'. Een andere betekenis die er ook in zit, is dat het iets als 'oprecht' betekent en als je dan weet dat de naam 'Jakob' een beetje klinkt als 'sjacheraar', dan is het niet alleen een koosnaam, maar ook een compliment. De naam die je meekrijgt bij je geboorte is geen noodlot. God kan je zomaar een nieuwe naam geven.

2. **[(8)]** Terug naar het grote verhaal. We luisteren naar God die een boodschap heeft voor Israël en we vermoeden dat wat Hij tegen hen te zeggen heeft ook voor ons is bedoeld. Wat is dan die boodschap? We lezen verder. 'Wees niet bang, mijn dienaar Jakob, Jesurun, die ik heb uitgekozen.' Wees niet bang. Misschien dat je dan denkt: bang? Hoezo bang? Bang waarvoor? Ik ben niet bang. Goed. Nu heeft de kerk vaak het verwijt gekregen dat de kerk mensen eerst bang maakt, ze angsten aanpraat, om ze zo in een hoek te drijven, zodat ze de oplossing die de kerk dan geeft wat makkelijker zullen slikken. Nou doet de kerk dat niet als enige. Politici werken net zo: 'een tsunami van vluchtelingen bedreigt jouw bestaan.' 'Als je geen vegetariër wordt is de aarde over twintig jaar uitgeput.' Eerst maak je iemand bang, dan slikken ze jou oplossing wat gemakkelijker.

[9] Ik heb er geen behoefte aan je bang te maken. Ik zeg wat ik zeg en als je het er niet mee eens bent kun je dat gewoon zeggen. Maar denk even mee. Het is leuk om bij de geboorte van een baby'tje terug te kijken en de oude familieverhalen op te halen en als je kind groter wordt die geschiedenis ook met ze te delen. Maar je kunt ook vooruit kijken en ik ben zelf vader en als ik vooruit kijk, kan ik me ook zorgen maken. Je hoeft niet vooruit kijken, natuurlijk. Je hoeft ook niet terug te kijken. Maar als je het jezelf gunt om te kijken in welk verhaal jouw levensverhaal thuishoort, dan gaat het niet alleen over het midden, het nu, maar ook over het begin en ook over het eind. En het spijt me, maar het eind van ieder individuele leven is de dood. Als je daar geen problemen mee hebt, prima. Maar in de christelijke traditie zeggen we tegen elkaar: waarom? Waarom de dood? Wat is er mis met het leven? Waarom kan het niet altijd vrede zijn?

Voor Israël in de tijd van Jesaja waren dat heel concrete vragen. Voor zover zij hadden begrepen was hun God de God van het leven en niet van de dood. Wat dat allemaal precies betekende, dat was nog een kwestie van verder nadenken, maar het betekende in elk geval dat de God die zij hadden leren kennen te herkennen was aan de vrede die Hij gaf en de ruimte om te leven. Dan gaat het over dingen als het beloofde land waar ze woonden, maar ook over goede koningen die

het volk beschermden en over een tempel met rituelen die allemaal symbool waren van dat ene: onze God is een God van vrede, van leven, van liefde. Maar het was gruwelijk misgegaan. God had hen losgelaten, nee, zij hadden God losgelaten, en nu was hun land verwoest, de tempel in puin en zij zaten in gevangenschap in een ver land, in Babel. En opnieuw, ik heb er geen behoefte aan je angst aan te praten, maar doe me een lol, als je een keer de toekomst in kijkt en je schrikt en de angst slaat je om het hart – luister dan nog eens naar dit oude familieverhaal.

[10] ‘Wees niet bang, mijn dienaar Jakob, Jesurun, die ik heb uitgekozen. Ik zal water uitgieten op dorstige grond, waterstromen over het droge land. Ik zal mijn geest uitgieten over je nazaten en mijn zegen over je telgen.’ Goed, ik wil mijn preek vanmorgen niet te lang maken en dus doe ik nu wat snelle halen. Ik zie hier Pasen, ik zie hier Pinksteren, en ik zie hier de doop. Pasen. Voor Israël was de ballingschap in Babel als de dood, niet direct lichamelijk, ook niet alleen geestelijk, maar ook sociaal en politiek en economisch. Dit was niet het leven van vrede waarin een mens van God kan groeien en bloeien. Dat ieder mens moet sterven is al een probleem als je gelooft dat de God die je hebt leren kennen een God van het leven is. Maar dat je deze 70 of 80 jaren zo zonder God moet doorbrengen – is dat nu de bedoeling?

En God zei: nee. En God zegt: wees niet bang. En God zegt: Ik ga water geven in die woestijn van jullie leven. (En alle Israëlieten begrepen dat God tussen de regels door terugwees naar de Exodus, de vorige grote bevrijding door God en hoe Hij voor hen had gezorgd in de woestijn. Familieverhalen, ze hebben hun nut.) Ik ga water geven in de woestijn van jullie leven. Voor Israël: bevrijding uit ballingschap. En voor de mensheid: redding van de dood. De dood is de grote woestijn. Jezus Christus is die woestijn ingegaan. Hij overleefde het. Pasen. God heeft laten zien dat het echt zo is: de God die jij hebt leren kennen is de God van het leven.

En Pinksteren: Ik zal mijn geest uitgieten over je nazaten. Het leven dat God geeft heeft een kleur, de kleur van God. Kijk, het is menselijk om te zeggen: I want to live forever. En het is menselijk om daarnaar te grijpen. En het is menselijk om keer op keer tekort te schieten. Zelfs Cruijff leeft niet voor altijd. Maar nu komt God van de andere kant en neemt jouw leven in zijn hand. ‘Ik giet mijn zegen uit over je telgen.’ Gods Geest is een zegen, Gods Geest vernieuwt je leven, voor altijd. En gaat dat dan ook over de doop? Je kunt simpel zeggen: water + kinderen = doop. Het gaat hier over water, het gaat hier over kinderen, dus gaat het hier over de doop. Maar dat is te simpel. Zo werkt het niet. Maar Paulus zegt dat de doop je één maakt met Christus in zijn dood en in zijn opnieuw leven. De doop is zo een symbool van Pasen en Pinksteren. Jesaja’s oude woorden vinden hun

vervulling in Christus en in de Geest. Wat zijn woorden probeerden te vangen, zie je terug in de doop.

[11] Nog even weer een terzijde voor de liefhebbers. Jesaja zegt ook: 'Zij zullen ontkiemen tussen het gras, uitbotten als wilgen langs het water.' Even over die wilgen: dat waren de bomen van Babel, de bomen van de ballingschap. Onder die trotse, heidense bomen zaten de Israëlieten te huilen, vol heimwee. Zegt God: kijk naar die bomen, zo zullen je kinderen zijn. Lang zullen ze leven in het land dat Ik ze geven zal.

3. Ik heb nog tweehonderd woorden ruimte voor het laatste wat ik wil zeggen. En dat gaat hierover: **[12]** 'De een zal zeggen: 'Ik hoor bij de Heer,' de ander zal Jakobs naam gebruiken, een derde schrijft op zijn hand: 'Van de Heer' en tooit zich met de naam Israël.' Tussen de regels door vindt hier een aardeverschuiving plaats, die volgens mij haast te groot was voor Jesaja zelf om te bevatten. Iemand die de naam van Jakob gaat gebruiken, is per definitie iemand die van huis uit geen Israëliet is. Iemand die zich tooit met de naam Israël, die pronkt –in een positieve zin– met andermans veren. Concreet: hier zegt Jesaja impliciet, dat het verhaal van Jakob en Israël het verhaal mag zijn van ieder mens. Het grote duel tussen Israël en de heidenen krijgt een wonderlijk eind: de God van Jakob en Israël zal opnieuw de God zijn van ieder mens. **[13]** Wat zou God gaan doen, om dat te realiseren? Wat zou Jezus gaan doen? Jij, vandaag, jij kent zijn verhaal.

Zitten er nog kinderen te tekenen vandaag, met pen en papier? Vandaag mag je, voor deze ene keer, iets op je hand schrijven: van-de-Heer. Iedereen die gedoopt is, die is van de Heer. Kijk achter je: bij Hem kom je vandaan. Kijk voor je: naar Hem ben je op weg. Kijk naast je: Hij staat je terzijde.

Amen.

1. Ken je nog leuke verhalen uit je eigen familie? Of juist verdrietige? Welke invloed heeft die geschiedenis op jou?
2. Waar kijk jij tegen op, in de (nabije) toekomst? Wat kan God tegen jou zeggen om je te helpen? Lees Jesaja 44: 1-8 nog eens. Staat daar wat tussen wat je graag wil horen?
3. In je hand schrijven dat je van de Heer bent is een manier om jezelf eraan te herinneren dat je bij de familie van God hoort. Ken je andere manieren? Kies er één en pas die toe.⁷